

3. Європейська конвенція про здійснення прав дітей : прийнята 25 січ. 1996 р. Верховна Рада України : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135.

4. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей : підпис. 19 жовт. 1996 р. Верховна Рада України : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_002.

5. Конвенція про контакт з дітьми : підпис. 15 трав. 2003 р. Верховна Рада України : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_659.

6. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном : підпис. 20 черв. 1956 р. Верховна Рада України : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_659.

7. Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання : підпис. 02 жовт. 1973 р. Верховна Рада України : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_001.

8. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми : прийнята 20 трав. 1980 р. Верховна Рада України : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_327.

9. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення : підпис. 25 жовт. 2007 р. Верховна Рада України : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927.

Іващенко Віта Олександрівна,
професор кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ, ВЧИНЕНОМУ ДІТЬМИ

Анотація: Розкрито поняття домашнього насильства, розглянуто завдання та заходи у сфері запобігання домашньому насильству, вчиненому дітьми, застосування спеціальних заходів підрозділами ювенальної превенції Національної поліції України щодо протидії домашньому насильству до осіб, які його вчинили і не досягли вісімнадцяти років.

Summary: The concept of domestic violence is revealed, tasks and measures in the field of prevention of domestic violence committed by children, application of special measures by juvenile prevention units of the

National Police of Ukraine to combat domestic violence to persons who committed it and under eighteen years of age.

Ключові слова: домашнє насильство; запобігання домашньому насильству; протидія домашньому насильству; спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству.

Однією з давніх проблем, яка залишається вкрай актуальною для суспільства і сьогодні, є домашнє насильство. Тому в Україні прийнята спеціальна нормативно-правова база щодо його запобігання та протидії.

Так, Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 [1] визначив організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у цій сфері, передбачив створення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Домашнє насильство вказаним законодавчим актом визначено як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Звернемо увагу на досить широке коло суб'єктів, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Серед них – уповноважені підрозділи органів Національної поліції України. До повноважень цих підрозділів належить виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них; прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства; інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися; винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників; взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи; здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії та інші.

Викликають занепокоєння та привертають особливу увагу випадки вчинення домашнього насильства деякими категоріями кривдників, зокрема дітьми. В розглянутому законі дитина-кривдник визначається як особа, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі. Законодавство передбачає особливості проведення запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому зазначеною категорією осіб.

Виявлення фактів вчинення домашнього насильства та своєчасне реагування на них; вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поводженню з дітьми віднесено до основних повноважень і завдань підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України [2].

Так, серед завдань у сфері запобігання домашньому насильству доцільно виділити визначення його стану, причин і передумов поширення, формування в суспільстві нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, заохочення всіх членів суспільства до активного сприяння запобіганню домашньому насильству. На виконання цих та деяких інших завдань вивчається ситуація та здійснюється збір даних про факти насильства, проводяться наукові дослідження, оцінюється ефективність законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та практика його застосування, поводяться інформаційні кампанії тощо.

Розглянемо також окремі питання застосування спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству до осіб, які його вчинили і не досягли вісімнадцяти років. До спеціальних заходів віднесено: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний заборонний припис стосовно кривдника; взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Так, терміновий заборонний припис стосовно кривдника вноситься уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне його припинення, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства. Припис може вноситись як за заявою постраждалої особи, так і за власною ініціативою працівників поліції за результатами оцінки ризиків. При вирішенні питання про його винесення пріоритет надається безпеці постраждалої особи.

Терміновий заборонний припис може містити зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; заборону на вхід та перебування в такому місці; заборону в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою. Зауважимо, якщо кривдник не досяг вісімнадцятирічного віку на день винесення припису і має спільне місце проживання чи перебування з постраждалою особою, то зобов'язати залишити помешкання та заборонити входити чи перебувати там підрозділи поліції не мають права. Вноситься припис строком до 10 діб.

З метою застосування на практиці розглянутих законодавчих положень наказом МВС № 654 від 01.08.2018 затверджено Порядок

винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника [3].

Також працівники підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України беруть на облік кривдників, проводять профілактичну роботу з дітьми-кривдниками. На облік береться дитина, яка вчинили домашнє насильство в будь-якій формі (дитина-кривдник), передбачене статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також щодо якої винесено терміновий заборонний припис або виданий обмежувальний припис.

Крім розглянутого, поліцейські підрозділів ювенальної превенції, зокрема, виявляють факти домашнього насильства, вчиненого дітьми і стосовно дітей, та реагують на них; приймають і розглядають заяви та повідомлення про такі факти, вживають заходів для припинення домашнього насильства та надання допомоги постраждалим особам; контролюють виконання дітьми-кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству.

Отже, підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України відіграють ключову роль у запобіганні та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та за їх участю. Саме вони проводять попереджувальні заходи з метою недопущення такого насильства з боку дітей та підліткової злочинності в цілому. У свою чергу прийняття спеціальних законодавчих актів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, в тому числі вчиненому дітьми, є важливим кроком у напрямку подолання цього явища, а також приведення вітчизняного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 груд. 2017 р. № 2229-VIII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

2. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС від 19 груд. 2017 р. № 1044. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

3. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника : Наказ МВС від 01 серп. 2018 р. № 654. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#n14>.